

Vastaus valtuustoaloitteeseen 1/2019: Valtuustoaloite osallistuvan budjetoinnin käyttöön ottamisesta kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien ja kunnan toiminnan avoimuuden lisäämiseksi

Kunnanvaltuusto 06.03.2023 § 18

1042/02.02.02/2022

Päätösehdotus

Kunnanhallitus antaa selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen 1/2019 kunnanvaltuustolle ja ehdottaa että valtuusto pitää vastausta riittävänä ja aloitetta loppuunkäsiteltynä.

Päätös

Kunnanvaltuusto päätti yksimielisesti ehdotuksen mukaisesti.

Päätöshistoria

Kunnanhallitus 13.02.2023 § 58

Kunnanvaltuusto 28.1.2019 § 9

Vihreä valtuustoryhmä kunnanvaltuuston jätti kokouksessa 28.1.2019 seuraavan aloitteen:

"Valtuuston hyväksymässä Kirkkonummen kuntastrategiassa vuosille 2018- 2021 luvataan lisätä kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia. Strategiassa Kirkkonummen arvoksi on valittu avoimuus. Perustehtäväksi määritellään "Hyvinvointia kirkkonummelaisille – yhdessä, tillsammans!"

Kuntalaki edellyttää, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oltava oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Laki velvoittaa valtuuston pitävän huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista ja kannustaa ottamaan asukkaat mukaan esimerkiksi talouden suunnitteluun.

Osallistuva budjetointi on konkreettinen tapa lisätä asukkaiden päätösvaltaa ja toimijuutta sekä vahvistaa päätöksenteon avoimuutta. Osallistuvassa budjetoinnissa asukkaille annetaan mahdollisuus vaikuttaa oman kuntansa talouden suunnitteluun ja kehittämiseen. Osallistuvaa budjetointia voidaan toteuttaa eri tavoin ja sitä on kokeilut rohkaisevin tuloksin useissa Suomen kunnissa. Esimerkiksi Helsingissä osoitetaan vuosittain tietty määräraha asukkaiden ideoiden toteuttamiseen. Helsingiläiset äänestävät annetuista ideoista ja eniten ääniä saaneet ideat toteutetaan. Osallistuvaa budjetointia on kokeiltu myös esimerkiksi Tuusulassa. Parhaimmillaan osallistuva budjetointi rakentaa eri toimijoiden välistä yhteystyötä ja auttaa kohdentamaan julkisia varoja tehokkaasti kuntalaisten tarpeiden ja toiveiden mukaisesti.

Me allekirjoittaneet esitämme, että lisätäksemme kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia ja toteuttaaksemme päätettyä strategiaa, kunta selvittää osallistuvan budjetoinnin toteuttamismahdollisuuksia Kirkkonummella ja tekee esityksen osallistuvan budjetoinnin kokeilusta.

Esityksen tulee valmistua niin, että osallistuvan budjetoinnin kokeilu on mahdollista ottaa huomioon vuoden 2020 talousarviossa.

Kirkkonummella 28.1.2019

Vihreä valtuustoryhmä"

Aloitteen olivat allekirjoittaneet seuraavat valtuutetut ja varavaltuutetut: Sanni Jäppinen, Reetta Hyvärinen, Anna Kylmänen, Maarit Orko, Anna-Mari Toikka, Saara Huhmarniemi, Elina Utriainen, Pirkko Lehtinen, Markus Myllyniemi, Jukka Tammi, Pekka Oksanen, Johanna Fleming, Noora Piili, Minna Hakapää, Kari Hujanen, Marjut Frantsi- Lankia, Outi Saloranta-Eriksson, Antti Kilappa, Linda Basilier, Tony Björk, Miika Engström, Antti Salonen, Patrik Lundell, Carl- Johan Kajanti, Rita Holopainen, Piia Aallonharja, Kati Kettunen, Anni- Mari Syväniemi, Kim Åström, Katarina Helander, Timo Haapaniemi, Ulf Kjerin ja Anders Adlercreutz.

Päätös

Kunnanvaltuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi

Kunnanhallitus 13.2.2023

Valmistelija

talousjohtaja Esa Lindell, etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi,
kunnanlakimies Hannu Sorvari, etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi

Vuodesta 1995 lähtien kuntalaissa on ollut esillä yhä vahvemmin tavoite siitä, että kunnan tulee itsenäisesti järjestää omaa hallintoaan. Kunnan tehtävä paikallisen kehityksen ohjaajana ja hyvinvointipalveluiden turvaajana on korostunut muodollisten hallintotehtävien vähentyessä. Kunnan uudistuvaa toimintatapaa ilmentää erityinen pykälä kuntalaisen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Vaikuttamismahdollisuuden mittakaava on yleensä tällöin ihmisen itsensä lähialueiden olosuhteet ja parantamistoiveet. Tämä kyseinen pykälä (nykyisin: kuntalaki § 22) on päivitetty vuonna 2019. Sen 1. momentin mukaan ”kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.” Edistettävistä osallistumis- ja vaikuttamistoimista sisältyy lakiin kuusikohtainen esimerkkiluettelo. Siinä kuvataan miten osallistamista ja vaikuttamista voidaan toteuttaa. Luettelon neljäs kohta ilmaisee suoran viittauksen osallistuvan budjetoinnin edistämiseen: ” - - järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunna talouden suunnitteluun.” Osallistuva budjetointi lisää asukkaiden ja viranomaisten vuorovaikutusta, avointa keskustelua ja päätöksenteon avoimuutta. Se on keino tunnistaa asukkaiden tarpeita ja tuoda niitä osaksi päätöksentekoa.

Kirkkonummen kuntastrategiaan on hyväksytty osallistamisen ja asukkaisiin panostamisen tavoitteet. Vuoden 2023 talousarvioesityksessä on lisäksi muotoiltu sitovaksi tavoitteeksi, että osallistavan budjetoinnin toteuttamistapoja selvitetään.

Aloite on vuodelta 2019, mutta esimerkiksi vuoden 2022 talousarvio ei vielä sisällä lausumia osallistuvasta budjetoinnista. Vuoden 2023 talousarvioesitys on tässä mielessä edistyksellinen ja siihen on uudistetun kuntastrategian mukaisesti kirjattuna osallistuvan budjetoinnin tavoitteita.

Osallistuvaa budjetointia on nykyisin käytetty jo useissa kunnissa, erityisesti suurissa kaupungeissa, kuten Helsingissä ja Tampereella. On myös laadittu viranomaispalveluita, joissa on läpikäyty budjetointiprosessin vaiheita sekä kokeilujen tuloksia. Yhteistä osallistuvan budjetoinnin prosesseille on, että siinä päätetään aluksi myöntää joku rahasumma tietyn väestöryhmän hyväksi. Tällainen väestöryhmä on usein suppeampi kuin koko kunnan asujaimisto. Raha voidaan käyttää esimerkiksi nuorten, ikäihmisten taikka esim. tietyn kunnanosan asukkaiden hyväksi. Lähtötilanteessa budjetoinnin tavoite on olemassa, mutta vain yleisellä tasolla. Budjetointiin osallistuvien tehtävänä on organisoidusti, esimerkiksi kokousmenettelyssä, viedä yhdessä tavoitetta eteenpäin ja päättää yhdessä rajallisen rahamäärän käyttökohteet. Budjetointiin osallistuvat ovat samalla kiinteästi yhteydessä kunnan viranomaisiin. Kunnan tehtävä on avustaa, ohjata ja toteuttaa prosessin täytäntöönpanoa, mutta ei käyttää budjettivaltaa.

Osallistuva budjetoinnin toteuttamisessa on käytännössä erilaisia vaihtoehtoja. Esimerkiksi Riihimäki on noudattanut jo useita vuosia osallistuvaa budjetointia: siellä käytössä on malli, jossa kuntalaiset ja eri kansalaisryhmät, kuten kunnassa toimivat yhdistykset, esittävät aluksi ideoitaan yhteisellä sähköisellä alustalla budjetoitaviksi kohteiksi 100.000 euron määrärahasta. Äänestykseen etenevät ideat, jotka ovat saaneet kannatusta vähintään kymmeneltä idea-alustalla vierailleelta ja ovat kunnan näkökulmasta toteuttamiskelpoisia. Äänioikeutettuja ovat 12 vuotta täyttäneet kuntalaiset. Riihimäellä hiljattain pidetyssä äänestyksessä (päätyi 31.1.2023) valittiin toteutukseen kymmenen asukasidea alkuperäisestä seitsemästäkymmenestä. Suosituin idea oli yleisten roskiksien lisääminen (8 500 e). Ehdotusta roskiksien lisäämisestä äänesti 244 riihimäkeläistä. Toiseksi sijoittui idea puistoruokailun järjestämisestä Riihimäen lapsille ja nuorille kesälomakauden ajaksi (12 000 e), valituiksi tulivat myös muun muassa idea omaishoitajille järjestettävästä virkistyspäivästä ja laillisen graffitiseinän lisäämisestä sekä pyöräteiden korjauksista. Toteutettavat ideat ovat juuri ne, joita kaupunkilaiset eniten äänestivät. Jos äänestyksessä menestyneen idean budjetti olisi ylittänyt jäljellä olevan kokonaisbudjetin, olisi valittu seuraavaksi eniten ääniä saanut idea, joka olisi voitu myös toteuttaa.

Esittelijä

Vt. Kunnanjohtaja Kauppinen Anna-Kaisa

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää,

1

että vuoden 2024 talousarviokehityksen antamisen yhteydessä päätetään osallistavan budjetoinnin toteuttamistapa ja varataan tämän toteutukseen määräraha

2

antaa selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen 1/2019 kunnanvaltuustolle ja ehdottaa että valtuusto pitää vastausta riittävänä ja aloitetta loppuunkäsiteltynä.

Päätös Kunnanhallitus päätti yksimielisesti ehdotuksen mukaisesti.

Tiedoksi kunnanvaltuustolle